

כדרכו — את כיככל האנשים הגדולים מבקרים, דרך משל: פואנקרה ולויד-גורג ריר ואותי... וכהי, דרך משל, המשכרת הגדולה שלנו? גס"ה מימיממאה ושמונים פונט?....

— נהוץ להוסיף לכבודו עוד פונט אחר! — ענה אחד הסוחרים מהלמדי הותיקים — עד 181 כדי שיהיה בגימטריא: א פ " ק... ובישעת מעשה נדחקתי לתוך הפנה, שלא יראני הלילה הזקן ואחיו שוב השעיר-לעזאזל...

— וראו מה בין בני לבן חמי — ענה הסוחר השני, זזתנו של עסקן ידוע מנוהד צדק — כשהופיעו וגרובסקי נסעו לקרלסד בד למשך הדשים שלמים וכבודו עלה על הכרמל להרגיע את עצמותיו הזקנות במשך שבועות רבים, התנהלו ב"ה העסקיה בבנק גם זולתכם, ויש בבנק אחר כשאד חלה המנהל או נטע לשבוע ימים, מיד הביאו מנהל אחר מחיפה למלא את מקומו? בתמיה!...

בינתיים הניעה הטכניון להלאבי והזקן מהר לרדת עד שנכשלה רגלו בסף, ואני חשבתי בלגיו: לו צרפו על הניר את כל המשכרת במוזמנים ובנסיעות של הזקן ובנייביתו מיום הוסד הבנק עד היום הזה, היה אפשר ליסד אולי בנק חדש כיי לתת קרדיטים חשובים לאכרי זכרון יעקב וראשי פנה, לבל יהיו זקוקין להלוואות מטוסטפה ומאחמד ברביית קצוצה של "עשרה—שלשה עשר", כנהוג...

ואי"ה, כשישוב בן-אבי מנסיעתו לחו"ל, אזכיר לו את אשר שכח בטעות, לפרש בשמו במאמרו על הצעד השני את הדראש ולענה האמתי של הבנק שלנו, ויקדיש לכבודו מאמר מיוחד בשם: הצעד השלישי....

כי טעות לעולם הזור.

עזימות

בת"א הלכתי, כמובן, לראות את ה"קזינו", טכפתי עליו כחתול עד עצה הגנ, העמדתי רגל אחת על הגלגל המואר בעברית "גליאביב" ורגל שניה על Galei-Ativ בצרפתית וראשי באספמיה, וכשראיתי לפני את ים המנורות והרהובות עד שכונת-ברוכובי קראתי בקול רם כדי להשתיק את גליהים: "תנו לנו רק עוד דיונגוף אחד וגראה לו לראים שלנו איד בונים את ירושלם עיה"ק! הניחו לנו רק עשר שנים בלי פרעות, בלי הצהרות וסוכניות ואפילו בלי קונגרסים, ותהפך כל א"י לתלאביב... וכשירדתי מאיגרארמה שלי לרחובות ת"א, פגשתי בדרכי בשתי מיטרוניות חשובות, שהרעילו את אוריה של תלאביב "בשפת חזירים", התבוננתי אליהן מבעד למסוה והכרתי את רעיתו הכבודה של הלורד-מאיר ובתו הנאה של המורה האזרחי הזקן...

פתאום קם הרבי ממקומו, נגש אל הלוח של הכופרסי התלוי על הקיר, דפדף בו קצת וקרא כחיוך את ההלצות והבדיחות היפות, עד שהגיע ליום 2 נובמבר, יום מוכז — אם הממשלה לא תרצה, אמרתי לו בבטחה, לא יהיה כלום, כידוע... אנב שמעתי כי בניידודנו מתכוננים לערד "תשעה באב" ויהיו שרויים באבל -- הלואי רבש"ע! — וה"סטרא" אחרא מכינה עגלות מיטרוניות מפני פחד אהב"י שנפל עליהם... ובשעת רבורי הוצאתי את שעוני המוזהב מכיס, זכאן הרגיש אגרחי היקו כי הגיע הקץ לראיונו שנתתי לו הפעם, הושטתי לו "יד הזקן" ונעלמ...

* * *

כשנסעתי במכונית מיפו לת"א, עלה גם מנהל הבנק שלנו וישב בין שני סוחרים ידועים מיפו, מיד נתגלגלה השיחה, כנראה בכונה, ע"א המאמר של בן-אבי בדבר המשכרת השמנה של שני המנהלים הראשיים של הבנק.

— מחימה רעש? — ענה הזקן

הגונה מלונדון על הנבול פה של וזירו בא"י, ממש כמו "הכחשת" נשיא הועד הלאומי שלנו בדאר-היום ע"א השלטים ברחובות ירושלם, לאחר שנתגלה הענין ברבים ע"י עזמות... גם ספרתי לו בקצרה, עפ"י דריי שתוי מרשמי נסיעתי בגליל ובת"א. דברתי על צפת הלבנה והגבוהה מירחוק ועל מזלח השחר והנמוך מקרוב... על טבריה השחורה באבניה והזכה במימיה, שזכתה לאור החשמל אפילו בבתי-הכבוד, במהילת כבודכם, על מלון גוברמן ועוד חצי תריסר של מלונים העומדים זה על יד זה כשורת "ועל הטא" — יותר מרחובות עיר-הבירה שלנו... ספרתי לו גם על העיר ההדרשה בטבריה, שזכתה לשני שמות: "אהוזת-בית" בפי הקהל וה"קרית שמואל" על השלט... אנב הסברתי לו כי ישובנו עומד על שלשה דברים: על הטבק בראשי-פנה ובמסחה המעובד ע"י זרים לקיים מה שנאמר: "והרשעה כלה כעשן הכלה"... על המהלכה ככל הארץ וביחוד בדגניה, שבה זכיתי לראות את הגברות: "אצילה", "עדינה" "דבורקה", "רבנית" עם עטיניהן המלאות וקרניהן הקצרות, וביחוד את ה"רביהפר" מהולנדיה העומד בגאווה ומטיל אימים כחברו בבנק ביפו...

תארתי לו בפרוטרוט את הטחנה הגדולה עם השלט הצרפתי הגדול בחיפה עם כל מכונותיה ההדושות והגלגלים למיני ניווה, מעשה נסים ממש: מצד אחד מכיניסים לתוך האפרכסת בידואי שחור עם שק החטים שלו ומחצד השני יוצא שק קמח לבן ויהודי גבוה בעל זקן זכרם עומד ומוכר אותו בת"א... ואת זה לעמת זה עושה אלהי-ציון. אכרי הגליל מוכרים את תביר אתם הצרפתית בסוריה, ואכרי ישמעאל בחורן מובילים את גמליהם הטעונים לחיפה ומחכים רק לבניו הנשר ע"י משפחת הנציב על יד מנחם, כדי להקל, כנראה, את הובלת התבואה מעבדאללאה אל הטחנה "שלנו" בחיפה...

סיף האורה שלי לשאל.

— "הדבר פשוט מאד — עניתי לו כטיילי בחרר ארוכות וקצרות — הבחור הזה יודע ומרגיש, שכטאו מתמוטט תחתיו לקראת הבחירות וזוכר הנהו בודאי את הפסוק: "המיצר לישראל נעשה ראש", אם לא לבלדיה, לכהפ"ח לאגודת בניידודנו, והוא מקיים ב"ה את הפסוק הזה אעפ"י שהוא יושב על כסא רם ונשא אך בחסדי ישראל ומזומניהם, ומעשיו הראשונים והאהרונים יוכיחו!

הו יודע מעלתו — הוספתי בקול — כי הזקן ר' משה הוא כבר עבר-כטל במחילה ועם-הארץ מדאוריותא ומדרבנן וכל מעשיו ודבריו בלונדון ובירושלם אינם אלא מצות אנשים מלומדה, ספר לי אחד משלהם, שהוא בקי בכל עניניהם, איד הזקן היה עומד לפני ירדינו מכני "עשרת השבטים" על "ההר", כתלמיד בפני רבו, ולומד מפיחם את ה"דארם" (שעור) בעל-פה לפני כל ראיון אצל הלורדים, — "שער בנפשד — אומר לו המורה מ"ההר" — שאני הלורד ואתה אומר את דברך לפני... והלומד זקן חוזר אחריו מלה מלה כתינוק, וכשהוא טועה ונכשל בדבריו, חוזרים עמו מאה פעמים ואחת ובפעם האחרונה אירע מעשה נאה, — כך ספר לי אחד העורכים משלהם, — שעמד ר' משה הנ"ל עם המתורגמן שלו לפני הלורד ביברברוק או אייזל-אהון — אינו זוכר בדיוק — והגיד לפניו את שעורו בערבית, כנהוג, ומפני שהיה עסוק כל אותו לילה, כידוע, שכח את תלמודו והתחיל מגמגם.

ואולם המתורגמן לא שכח כלום, גער בוקו-האשמאי וצעק לו בלשוננו: "קלל באביר אבוי, רק דבר!" "אהקי יא שייד!" (דבר נא זקן!). משה ידבר והמתורגמן יענה אחריו דברים אחרים לגמרי, כפי שהוכן השעור מראש...

אנב, שוהחנו קצת מענינאדיומא על "הכחשת" המלך הזקן לאחר שקבל נויפה

— כך אמרתי לו — את המעשה באותו תינוק שרצה דוקא "וועטשערץ" (ארוהת-הערב), התחננה אמו לפניו שיאכל פת בחמאה והוא באחת: לא ולא! רק "וועטשערץ!"

— "הא לך, בני, את כל המזנון: פרות, ממתקים ושוקולד" והוא בשלנו: לא כי "וועטשערץ" תתני לי, ודי!"...

— הא לכם מועצה מחוקקת! מתחנו לפניהם "ההר" כלפני גולן ממש, והם — כלומר בניידודנו — באחת: "לא, מא ביד-נאש!" (לא, איננו רוצים!).

— איסמע יא שייד! — מתפיים ה"רבי" לפני ר' משה קוימא, אוהו בקצה זקנו ואומר: עשה זאת, מינשאן האטרי, (כשבילי!) וקבל-נא את הסוכנות, ממש כמו הציונים ויותר... ור' קוימא מתקתק בלשונו ומגיע בראשו מלמטה למעלה, כדרך בניידודנו, לאות של סרוב גמור:

— "טצעצ!... מא בידנאש! רוצים אנו רק "וועטשערץ" ערבית, כמו במצרים... מתחלה היו הם מתחלקים אתנו, לוקחים להם את ה"תגנב", "תנאה", "תרצח" ו"תחמד" ולנו נשאר רק: "לא ולא" ועכשו נטלו להם גם את כל ה"לא", אלא שמתוך הלאו של בניידודנו נשמע תמיד ההל של נציבנו...

— ומה יהיה הסוף? — שואל הו"א. — הסוף יהיה — אמרתי לו — שאם יתעקשו דוקא כגוי לפניה וירצו דוקא "וועטשערץ", יקבלו מנה אחת אפים עפ"י תכניתו של זנגויל... אין להם תקנה אלא באיזה רעש, שיזעזע אותם ת"ק פרסה על ת"ק פרסה, שיגלגל אותם מא"י לתוך הים ולמדבר אפי-ריקה שנתן להם אברהם אבינו בירושה, ואת חלוצינו יגלגל להיפך ממדינות הים לארצנו... שיטלטל את ה"סטרא" אחרא וכל כתדיליה טלטליגבר וטלטליאשה מן ההר ישר לפקין ולהריחשך...

— ומה מבח ה"ראים שלנו?" — הר

הרים-ונבעות על חשבוננו של ישראל, וביחוד להכשל במחילה בדברים ע"א חברי-הלאומים ואחרון אחרון חביב — לעזוב פתאם את האולם לשעה קלה כדי שיתיעצו בניידודנו אם לסבל את המתנה או לא, כמשהקילדים "מחבואים" — והכל אך ורק כדי להביא שלום בין הני תרי צדין, כלומר בין משפחות עמו ומואב"...

ובשעת רבורי הוצאתי משלחני את ההומיט'ל הקטן שלי, פתחתי בפרשת "בלק" ואמרתי לו:

— "ליכא מירא דלית לה רמזיא באוריתא והכל מרומו ב"ה בכתבי-הקדש", חבש הרבי את משקפיו על חוטמו ומגבעתו הלבנה לראשו וקרא אחרי בפירוש רש"י מלה במלה במקום שהוריתי לו באצ-בע: "והלא מעולם היו שונאים זא"ז (מדין ומואב), אלא מיראתם את ישראל עשו שלום ביניהם", ואע"ג שהשלימו בין שתי המשפחות, מובטח אני בהם שתהא אי"ה טנאה וקנאה ותחרות עולמית בין שתי המפלגות שלהם בין עשו וישמעאל וירקד השטן בין הכרמל והפלסטין, בין "ראי-המזרח" וקול-ה"השופר", ואולם כנגד ישראלי יהיו תמיד "יריאהת", שנאמר: כרכושתא ושונרא עברו הילגלא מתרבא דביש גרא", ומכיון שראיתי בפניו שאינו בקי היטב בלשונית-רגום זו, פרשתי לו את הענין בעברית פשוטה: הולדה וחתול שאין ביניהם שלום מעולם, עשו סעודת-התונה מחלכו של רע-מוול", והלא אמרו חז"ל כי אין מזל לישראל...

— ומה דעתו של ר' עזמות — שואל הו"א בדבר מדת הסרבנות, שאחוז בה בניידודנו בדבר קבלת הסוכנות הערבית על חשבוננו?

— בדיעבד, מרוצים אנו מאד ואומד רים להם לבני דודנו: יישר כה! אעפ"י שלמעשה יודע אני שלא יהיה כלום לא לישמעאל ולא לישראל... אבל זה מזכיר לי

מבעד למסוה

(שעורים בהסתכלות)

— שלום-עליכם, מיסטר עזמות! — "עליכט-שלום, רבנו היקר!" — עניתי לו במידה והשתחווה — מכיון שהואיל כבודו

לבקרני במערכת ובא לחסות בצל קורתי מיד אחר שובי מנסיעתי משוט בארץ ומתהלהך בה, מוכז ומזומן הנוילת למעלתו את הראיון שבקש ממני בדבר ה"סוכנות הערבית", שהיא מענינאדיומא, ה"פיפירם", כלומר העתונים שלנו, נוהגים אפילו לקבל ולא לתת ראיונות (אינטרוויאו בלע"ז), ואולם ר' עזמות אינו לא "פיפיר" ולא עורך של "פיפיר", כמו בן-אבי למשל, שנתקבל לראיון אצל מוסר-ליני והוזמן לסעודת-מצוה של מקרונים-פאשיסטיים ובקרוב נזכה בודאי לדו"ח ארוך על אודות הראיון הזה — אלא שר' עזמות הוא מין בריה חיה שיש בה נשמה ומצפון ואוהב הוא להגיד דברימה מדרגמיה ולאור דוקא להזר על דברי אחרים.

— "מה חושבים אהב"י, — שואל ממני הרבי — על ענין הסוכנות הערבית?" — ובכן איפוא, עניתי לו, נדבר הפעם בהתי-גלות הלב, ובשעת-מעשה חבשתי יפה יפה את המסוה החדש שקבלתי במתנה כדרך נסיעתי בארץ, "דעתנו היא, אמרתי לו, כלומר דעתי ודעת כל התלמידים הרבים שלי בארץ — כן ירכו! — שלא היה כח לעשות את כל הטררם הזה, לסחוב את כל התרבושים האדומים והמכנסים הרחבים אל ה"הר", לאיים עליהם באצבע: "נו, נו" ולהעמיד להם פני "גולן יהודי", ממש כמו ה"רבי" בחרה, בשעה שהוא רוצה להפחיד את תלמידיו ולהבטיח להם מניהיוביה